ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN MISCHO της 24ης Απριλίου 1986 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Πραγματικά περιστατικά

Οι αιτούντες στην κύρια δίκη είναι όλοι ιατροί χειρούργοι. Εργάστηκαν με σύμβαση στο Servizio Sanitario Nazionale (Εθνική Υγειονομική Υπηρεσία) διαφόρων Unità sanitarie locali (Τοπικών Υγειονομικών Μονάδων) στη Ρώμη, το Rieti, τη Latina και το Viterbo. Αυτές οι τελευταίες αρχές κατήγγειλαν μονομερώς τις συμβάσεις των αιτούντων. Κατά των αποφάσεων αυτών οι αιτούντες υπέβαλαν στον Pretore της Ρώμης αίτηση κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, ισχυριζόμενοι ότι η καταγγελία αυτή ήταν αντίθετη προς τον ιταλικό νόμο και προς τη συλλογική σύμβαση που αφορούσε τις ιατρικές υπηρεσίες εκτάκτων περιστατικών.

Κατά τους αιτούντες, η καταγγελία αυτή ήταν αποτέλεσμα του υπέρογκου αριθμού νέων ιατρών που φθάνουν στην αγορά εργασίας στην Ιταλία, λόγω ελλείψεως numerus clausus κατά την εισαγωγή φοιτητών στις ιατρικές σχολές. Ενώπιον του Pretore οι αιτούντες έθιξαν το ζήτημα αν η έλλειψη ενός τέτοιου numerus clausus ήταν αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο. Ο Pretore διέταξε την αναστολή εκτελέσεως των καταγγελιών και έκρινε ότι ήταν « αναγκαίο να διευκρινιστεί το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα του άρθρου 3 και του άρθρου 57 της Συνθήκης της Ρώμης..., για να κριθεί αν οι κοινοτικοί κανόνες επιβάλλουν στην Ιταλία να θεσπίσει τον προγραμματισμό του αριθμού των εισαγομένων στις Ιατρικές Σχολές ».

2. Τα προδικαστικά ερωτήματα

Κατά συνέπεια, ο Pretore υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

« Το άρθρο 3, στοιχείο γ), και το άρθρο 57, παράγραφος 3, της Συνθήκης της Ρώμης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας επιβάλλουν σε όλα τα κράτη μέλη την υποχρέωση να ορίζουν προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση ιατρικών πανεπιστημιακών σπουδών που να εξασφαλίζουν:

— επίπεδο εκπαιδεύσεως σύμφωνο με τα ποιοτικά κριτήρια που ορίζονται στις κοινοτικές οδηγίες και με τα κριτήρια που υποδεικνύονται από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως·

— την ορθή άσκηση του επαγγέλματος στο πλαίσιο των κανόνων της δεοντολογίας, για την τήρηση των οποίων είναι αναγκαίο οι διαθέσιμοι ιατροί να ανταποκρίνονται στις ανάγκες;

Ειδικότερα, θεωρεί το Δικαστήριο ότι είναι σύμφωνη και ότι συμβιβάζεται με τις διατάξεις και τους σκοπούς της Συνθήκης της Ρώμης και των κοινοτικών οδηγιών περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των ιατρών η έλλειψη οποιουδήποτε καθορισμού ή προγραμματισμού του αριθμού των εισακτέων φοιτητών στις Ιατρικές Σχολές σε συνάρτηση με τις διδακτικές δυνατότητες των ίδιων Σχολών;

Η γενίκευση επομένως, σε όλα τα κράτη μέλη του numerus clausus — που ήδη υπάρχει σε 8 από τα 10 κράτη μέλη — δεν συνιστά απαραίτητο μέτρο και, συνεπώς, υποχρέωση που υπέχουν τα κράτη μέλη για την εφαρμογή της Συνθήκης και των οδηγιών περί ελεύθερης κυκλοφορίας; »

* Μετάφραση από τα γαλλικά.

Πρέπει προεισαγωγικά να σημειωθεί ότι η ιταλική κυβέρνηση και η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη. Κατά την άποψή τους, δεν υπάρχει καμιά νομική σχέση μεταξύ της επίδικης καταγγελίας των συμβάσεων των ιατρών και της ύπαρξης ή μη numerus clausus. Ειδικότερα, οι δύο αυτές παρεμβαίνουσες σημειώνουν ότι ο Pretore παρέλειψε να αιτιολογήσει το αναγκαίο, κατά την έννοια του άρθρου 177, της υποβολής ερωτήματος για την επίλυση της κύριας διαφοράς.

Η τελευταία αυτή παρατήρηση είναι ακριβής, και αυτό είναι ιδιαίτερα λυπηρό, διότι είναι δυσχερές στο Δικαστήριο να εκπληρώσει την αποστολή του, αν δεν έχει προσηκόντως πληροφορηθεί για τους λόγους που ώθησαν τον εθνικό δικαστή να υποβάλει τα ερωτήματά του.

Πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι είναι αμφίβολο αν είναι « αναγκαία » η απάντηση στα ερωτήματα αυτά, για να δοθεί στον εθνικό δικαστή η δυνατότητα να εκδώσει την απόφασή του.

Όπως τονίζει η Επιτροπή, πράγματι δεν γίνεται αντιληπτό πώς « η αναγνώριση του υποχρεωτικού χαρακτήρα του συστήματος του numerus clausus θα καθιστούσε παράνομη τη λύση της εργασιακής σχέσης, η οποία άλλως θα ήταν νόμιμη, και αντιστρόφως » (σελίδα 6 των παρατηρήσεων της Επιτροπής).

Το Δικαστήριο θα μπορούσε επομένως να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί των υποβαλλομένων ερωτημάτων.

Για τους ακόλουθους λόγους, ωστόσο, διστάζω να του προτείνω να ακολουθήσει αυτή την οδό.

1. Στην υπό κρίση περίπτωση, το Δικαστήριο δεν βρίσκεται σε μια κατάσταση σαν εκείνες όπου, στο παρελθόν, κήρυξε εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί κατά το άρθρο 177.

Αντίθετα με ό,τι συνέβη στην απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1978 (υπόθεση 93/78, Mattheus κατά Doego, Rec. σ. 2203) ή στη Διάταξη της 12ης Μαρτίου 1980 (υπόθεση 68/80, δικαστής υπηρεσίας του Tribunal της Hayange, Rec. σ. 771), τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν ασφαλώς την ερμηνεία διατάξεων της Συνθήκης, οι οποίες άλλωστε αναφέρονται ρητά.

Ούτε βρισκόμαστε ενώπιον « προσυμφωνημένης διαδικαστικής κατασκευής » κατά την έννοια των αποφάσεών σας στις υποθέσεις Foglia κατά Novello (104/79, Rec. 1980, σ. 745, και 244/80, Συλλογή 1981, σ. 3045). Υπάρχει πραγματική αντιδικία μεταξύ των διαδίκων.

2. Στο πλαίσιο αυτής της αντιδικίας, « ανέκυψε » (κατά την έννοια του άρθρου 177, δεύτερη παράγραφος) ζήτημα σχετικά με την ερμηνεία της Συνθήκης.

Μου φαίνεται όμως ότι δεν μπορεί να αξιώνεται από τον εθνικό δικαστή να γνωρίζει, πριν παράσχει την ερμηνεία το Δικαστήριο, αν το ζήτημα αυτό ανέκυψε καλώς ή κακώς.

Μπορεί να του φαίνεται, κατά την υποκειμενική του κρίση, ότι είναι αναγκαία η διευκρίνιση του ζητήματος αυτού για να του δοθεί η δυνατότητα να εκδώσει την απόφασή του, έστω και αν, αφού λάβει την απάντηση του Δικαστηρίου, αντιληφθεί ότι δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο.

Το Δικαστήριο προσφάτως ακόμη υπέμνησε, με την απόφαση της 20ής Μαρτίου 1986 (υπόθεση 35/85, Procureur de la République κατά Tissier, Συλλογή 1986, σ. 1207) ότι « στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει κατά πόσο ο κοινοτικός κανόνας, *όπως έχει ερμηνευτεί από το Δικαστήριο* δυνάμει του άρθρου 177, έχει εφαρμογή στην περίπτωση την οποία καλείται να εκτιμήσει » (σκέψη 9).

3. Το Δικαστήριο, άλλωστε, δεν μπορεί επ' ουδενί λόγω να είναι απολύτως βέβαιο ότι πράγματι η απάντηση στα υποβαλλόμενα ερωτήματα δεν είναι αναγκαία για την επίλυση της κύριας διαφοράς.

Έτσι, στην υπό κρίση περίπτωση, ενδέχεται, κατά την κρίση του εθνικού δικαστή, η καταγγελία των συμβάσεων των ιατρών να εμφανίζεται, στο εθνικό δίκαιο, υπό διαφορετικό πρίσμα αναλόγως του αν « η έλλειψη οποιουδήποτε καθορισμού ή προγραμματισμού του αριθμού των εισακτέων φοιτητών στις Ιατρικές Σχολές » είναι ή όχι « σύμφωνη και... συμβιβάζεται με τις διατάξεις και τους σκοπούς της Συνθήκης της Ρώμης » (βλέπε τέταρτη παράγραφο των ερωτημάτων).

Είναι ιδιαίτερα λυπηρό, επαναλαμβάνω, το ότι ο εθνικός δικαστής δεν εξήγησε τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι είναι αναγκαία η απάντηση στα ερωτήματά του για την επίλυση της διαφοράς.

Είμαστε όμως υποχρεωμένοι να διαπιστώσουμε ότι το άρθρο 177 ορίζει ότι το εθνικό δικαστήριο « δύναται, *αν κρίνει ότι* απόφαση... είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του αποφάσεως, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο... ». Το κείμενο δεν λέει « *αν αποδείξει ότι...* ».

4. Κατά τα τελευταία χρόνια έχει συμβεί τέσσερις φορές οι διάδικοι ή οι παρεμβαίνουσες κυβερνήσεις να ζητήσουν από το Δικαστήριο να μην απαντήσει σε ερωτήματα που υποβλήθηκαν κατά το άρθρο 177, προβάλλοντας το επιχείρημα ότι η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δεν ήταν αναγκαία κατά την έννοια του άρθρου 177 της Συνθήκης.

Και στις τέσσερις περιπτώσεις, το Δικαστήριο απέρριψε την ένσταση αυτή.

Με τις αποφάσεις της 14ης Φεβρουαρίου 1984 (υπόθεση 278/82, Rewe κατά Hauptzollämter Flensburg, Itzehoe και Lübeck-West, Συλλογή 1984, σ. 721) και της 28ης Ιουνίου (υπόθεση 180/83, Moser κατά Land Baden-Württemberg, Συλλογή 1984, σ. 2539), το Δικαστήριο υπέμνησε την πάγια νομολογία του, την οποία είχε επιβεβαιώσει ιδίως με την απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1980 (υπόθεση 53/79, ONPTS κατά Damiani, Rec. σ. 273) και κατά την οποία δεν είναι αρμόδιο το Δικαστήριο να αποφαίνεται επί της σκοπιμότητας της αίτησης εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, αλλά ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, που μόνο αυτό έχει άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως και των ισχυρισμών των διαδίκων και το οποίο έχει την ευθύνη της απόφασης που θα εκδοθεί, να εκτιμήσει, με πλήρη επίγνωση, τη σημασία των νομικών ζητημάτων που ανακύπτουν στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς και την ανάγκη εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως για να εκδώσει την απόφασή του.

Στη δεύτερη από τις υποθέσεις που προαναφέρθηκαν (Moser), η γερμανική κυβέρνηση είχε υπομνήσει ρητά την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1981 (Foglia κατά Novello). Το Δικαστήριο απάντησε ότι « στην υπό κρίση υπόθεση... κανένα στοιχείο δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι πρόκειται για μία από τις εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται η εν λόγω νομολογία ».

Όπως ήδη ανέφερα, το ίδιο μου φαίνεται ότι ισχύει και ως προς την τωρινή υπόθεση.

Στην υπόθεση 251/83 (Haug-Adrion κατά Frankfurter Versicherungs-AG, απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1984, Συλλογή 1984, σ. 4277), η εναγομένη στην κύρια δίκη είχε ισχυριστεί ότι, δεδομένου ότι το εθνικό δικαστήριο δεν ανέφερε καμία διάταξη κοινοτικού δικαίου της οποίας να ζητεί την ερμηνεία *και δεν εξέθεσε κατά πόσον μια τέτοια διάταξη μπορεί να έχει κάποια σημασία για την απόφασή του*, στην πραγματικότητα πρόκειται για αίτηση με την οποία ζητείται από το Δικαστήριο νομική γνωμάτευση.

Στην περίπτωση εκείνη, δηλαδή, το Δικαστήριο ήταν αντιμέτωπο με το επιχείρημα της έλλειψης επαρκούς αιτιολογίας του αναγκαίου

της υποβολής προδικαστικού ερωτήματος κατά την έννοια του άρθρου 177.

Το Δικαστήριο απάντησε ως εξής:

« Όπως έχει ήδη αποφανθεί πολλές φορές το Δικαστήριο, *είναι μεν* απαραίτητο τα εθνικά δικαστήρια να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους θεωρούν ότι για να επιλυθεί η διαφορά της κύριας δίκης χρειάζεται οπωσδήποτε να δοθεί απάντηση στα ερωτήματά τους και να καθορίζουν το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να δοθεί η αιτούμενη ερμηνεία, *το Δικαστήριο όμως έχει κάθε δικαίωμα* στην περίπτωση ερωτημάτων που δεν έχουν διατυπωθεί με σαφήνεια να *συναγάγει από το σύνολο των στοιχείων* που παρέσχε το εθνικό δικαστήριο *και από τη δικογραφία της κύριας δίκης* τα στοιχεία του κοινοτικού δικαίου που χρειάζονται ερμηνεία, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο της διαφοράς ».

Το Δικαστήριο συνήγαγε ότι το *αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος μπορούσε να προσδιοριστεί επαρκώς* και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούσαν να γίνουν δεκτές οι προβληθείσες ενστάσεις.

Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο θα μπορούσε — κατά μείζονα λόγο — να ακολουθήσει τον ίδιο συλλογισμό, διότι ο Pretore της Ρώμης όρισε με σαφήνεια τις διατάξεις των οποίων ζητεί την ερμηνεία.

Τέλος, στην προαναφερθείσα απόφαση της 20ής Μαρτίου 1986 (Procureur de la République κατά Tissier), το εθνικό δικαστήριο είχε ερωτήσει « αν υπάρχει κοινοτική ρύθμιση όσον αφορά την έννοια και τον ορισμό του φαρμάκου » και αν το συγκεκριμένο προϊόν το οποίο παρασκεύαζε ο κατηγορούμενος στην κύρια δίκη ανταποκρινόταν στον ορισμό αυτό.

Η γαλλική κυβέρνηση είχε ζητήσει από το Δικαστήριο να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο, διότι δεν επρόκειτο περί ζητημάτων ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, αλλά απλώς περί προβλήματος τεκμηριώσεως.

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε « ότι, όταν τα υποβαλλόμενα ερωτήματα έχουν διατυπωθεί κατά τρόπο αδόκιμο *ή υπερβαίνουν το πλαίσιο των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο Δικαστήριο από το άρθρο 177*, σ' αυτό εναπόκειται να συναγάγει από το σύνολο των στοιχείων που του παρέχει το εθνικό δικαστήριο, και κυρίως από την αιτιολογία της πράξεως περί παραπομπής, τα στοιχεία κοινοτικού δικαίου που θα πρέπει να ερμηνευτούν ».

Στο πρόσφατο παρελθόν, δηλαδή, το Δικαστήριο δεν έχει δεχτεί ούτε το επιχείρημα περί ελλείψεως σχέσεως μεταξύ του υποβαλλομένου ερωτήματος και της κύριας διαφοράς, ούτε το επιχείρημα περί ελλείψεως επαρκούς αιτιολογίας του αναγκαίου της απαντήσεως, αλλά ούτε και το επιχείρημα περί υπερβάσεως των καθηκόντων που ανατίθενται στο Δικαστήριο από το άρθρο 177.

Μου φαίνεται επομένως ότι και στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο θα όφειλε να δεχτεί να απαντήσει στα υποβαλλόμενα ερωτήματα.

Τούτο δε πολλώ μάλλον που, αν η απάντηση που πρέπει να δοθεί στα ερωτήματα αυτά είναι εκείνη που θα έχω την τιμή να προτείνω στη συνέχεια, θα ήταν σκόπιμο να γίνει γνωστή, ιδίως για το λόγο ότι άλλες είκοσι περίπου παρόμοιες υποθέσεις εκκρεμούν ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου ή ενώπιον άλλων ιταλικών δικαστηρίων.

3. Η ερμηνεία των άρθρων 3 και 57, παράγραφος 3, της Συνθήκης

Από τη δικογραφία προκύπτει ότι ο εθνικός δικαστής και οι αιτούντες στην κύρια δίκη δεν ισχυρίζονται ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των ιατρών προϋποθέτει την καθιέρωση του numerus clausus σε όλες τις χώρες της Κοινότητας.

Δεν αγνοούν ότι το Δικαστήριο δέχτηκε, με τις αποφάσεις 2/74 (Reyners, Rec. 1974, σ. 631) και 33/74 (Von Binsbergen, Rec. 1974, σ. 1299), ότι τα άρθρα 52 και 59 έχουν αποκτήσει απευθείας εφαρμογή και ότι, ως εκ

τούτου, η ελεύθερη κυκλοφορία των ιατρών έχει παύσει να εξαρτάται από το συντονισμό των προϋποθέσεων ασκήσεως του επαγγέλματος αυτού στα διάφορα κράτη μέλη, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 57, παράγραφος 3.

Ο εθνικός δικαστής και οι αιτούντες έδειξαν επίσης ότι γνωρίζουν πολύ καλά τις οδηγίες που εξέδωσε το Συμβούλιο στις 16 Ιουνίου 1975.

Η πρώτη από τις οδηγίες αυτές (75/362/ΕΟΚ)[1] αποσκοπεί στην αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων ιατρικής και περιέχει μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

Η δεύτερη (75/363/ΕΟΚ)[2] αποσκοπεί στο συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν τις δραστηριότητες των ιατρών.

Η πρώτη οδηγία δεν περιέχει καμιά διάταξη σχετικά με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση των ιατρών. Η δεύτερη, αφού διαπιστώνει την ομοιότητα της εκπαίδευσης των ιατρών γενικών παθολόγων στα διάφορα κράτη μέλη, περιορίζει το συντονισμό ως προς τον τομέα αυτό στην αξίωση πληρώσεως των ελαχίστων προϋποθέσεων και αφήνει κατά τα λοιπά στα κράτη μέλη την ελευθερία οργανώσεως του εκπαιδευτικού τους συστήματος (πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 75/363).

Όσον αφορά τους ειδικευμένους ιατρούς, το Συμβούλιο έκρινε ότι θα ήταν αναγκαίος κάποιος συντονισμός των προϋποθέσεων ειδικεύσεως αλλά ότι, και σ' αυτή την περίπτωση, θα αρκούσαν ορισμένα ελάχιστα κριτήρια που να αφορούν την *πρόσβαση στην ειδίκευση*, την ελάχιστη διάρκεια αυτής, τον τρόπο και τον τόπο όπου πρέπει να πραγματοποιείται, καθώς και τον έλεγχο στον οποίο πρέπει να υπόκειται (δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 75/363).

Τέλος, το Συμβούλιο διαπίστωνε ότι ο συντονισμός των προϋποθέσεων ασκήσεως του επαγγέλματος που προβλεπόταν από τη δεύτερη οδηγία (τόσο ως προς τους γενικούς παθολόγους όσο και ως προς τους ειδικευμένους ιατρούς) δεν απέκλειε τον περαιτέρω συντονισμό.

Ο εθνικός δικαστής και οι αιτούντες στην κύρια δίκη φαίνεται ωστόσο να είναι της γνώμης ότι ο καθορισμός numerus clausus θα συνιστούσε μέτρο απαραίτητο για την εξασφάλιση «επιπέδου εκπαιδεύσεως σύμφωνου με τα ποιοτικά κριτήρια που ορίζονται στις κοινοτικές οδηγίες», καθώς και «της ορθής ασκήσεως του επαγγέλματος στο πλαίσιο των κανόνων της δεοντολογίας». Αυτό είναι ακόμη περισσότερο αναγκαίο τώρα που εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των ιατρών.

Κατά τη γνώμη τους, τα κράτη μέλη υποχρεούνταν επομένως, δυνάμει του άρθρου 3, στοιχείο γ), και του άρθρου 57, παράγραφος 3, της Συνθήκης, καθώς και σύμφωνα με «τους σκοπούς της Συνθήκης της Ρώμης και των κοινοτικών οδηγιών περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των ιατρών», να καθιερώσουν το numerus clausus.

Πρέπει καταρχάς να διαπιστώσουμε ότι το άρθρο 3, στοιχείο γ), της Συνθήκης εντάσσεται στις γενικές αρχές της Συνθήκης, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται σε συνδυασμό προς τα αντίστοιχα κεφάλαια της Συνθήκης που αποσκοπούν στην υλοποίηση αυτών των αρχών, όπως έχετε ήδη δεχτεί, μεταξύ άλλων, με τις αποφάσεις σας στις υποθέσεις 136/78[3] (Auer) και 231/84[4] (Cullet).

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 196.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 209.

3 — Ministère public κατά Auer, απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1979, Rec. 1979, σ. 437.

4 — Henri Cullet και λοιποί κατά Centre Leclerc, απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1985, Συλλογή 1985, σ. 305.

Δεν ενδείκνυται επομένως η χωριστή εξέταση της διάταξης αυτής.

Όσον αφορά δε το άρθρο 57, παράγραφος 3, αλλά και το άρθρο 57 εν γένει, πρέπει να υπομνηστεί ότι η Συνθήκη δεν επιβάλλει στο Συμβούλιο να θεσπίσει ενιαίους όρους εκπαιδεύσεως για όλους τους ιατρούς της Κοινότητας.

Οι αρμοδιότητες της Κοινότητας, στον τομέα αυτό, απορρέουν αποκλειστικά από την αποστολή της να υλοποιήσει την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

Δεδομένου ότι ο κανόνας της εθνικής μεταχείρισης (της μεταχείρισης των αλλοδαπών σαν ημεδαπών) έχει αποκτήσει πλήρη ισχύ από το πέρας της μεταβατικής περιόδου, δυνάμει της ίδιας της Συνθήκης, δεν μπορούν να συναχθούν πλέον από το άρθρο 57, παράγραφος 3, συγκεκριμένες έννομες υποχρεώσεις βαρύνουσες τα κράτη μέλη.

Το Συμβούλιο διατηρεί ωστόσο την εξουσία να θεσπίζει, πράγμα που έπραξε, μέτρα προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και μέτρα περί του συντονισμού, προς το σκοπό αυτό, των εθνικών διατάξεων που αφορούν τις δραστηριότητες των ιατρών.

Όπως είδαμε, τα σχετικά μέτρα συντονισμού που έκρινε αναγκαίο να θεσπίσει το Συμβούλιο περιορίζονται, τουλάχιστον στο παρόν στάδιο, στον ορισμό ελαχίστων κριτηρίων, τα οποία δεν προβλέπουν, ως προς την πρόσβαση στην εκπαίδευση, μέτρα τύπου numerus clausus.

Τα κράτη μέλη διατηρούν, επομένως, « κατά τα λοιπά ... (την) ελευθερία οργανώσεως του εκπαιδευτικού (τους) συστήματος », όπως δέχτηκε το ίδιο το Συμβούλιο με την πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 75/363.

Υποχρέωση, επομένως, καθιερώσεως του numerus clausus δεν μπορεί να συναχθεί ούτε από το γράμμα, ούτε από τους σκοπούς ή το πνεύμα των οδηγιών, ούτε από τη φερόμενη ανάγκη εξασφαλίσεως επιπέδου εκπαιδεύσεως που να είναι σύμφωνο με τα ποιοτικά κριτήρια που ορίζονται σ' αυτές, όπως ακριβώς δεν μπορεί να συναχθεί από το γράμμα και τους σκοπούς της ίδιας της Συνθήκης.

Πρέπει να προστεθεί ότι η ύπαρξη στην Κοινότητα αριθμού ιατρών υψηλότερου από ό,τι θα συνέβαινε αν ίσχυε το σύστημα του numerus clausus σε όλα τα κράτη μέλη, δεν δημιουργεί κανένα νομικό εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία τους. Αντιθέτως, η ελεύθερη κυκλοφορία θα μπορούσε ακόμη να οδηγήσει στη μείωση αυτού του πληθωρισμού σε ορισμένες χώρες.

Δεν μπορεί ωστόσο να παραβλεφθεί ότι το πρόβλημα της ισορροπίας μεταξύ του αριθμού των φοιτητών Ιατρικής και των αναγκαίων μέσων προς εξασφάλιση της εκπαίδευσής τους είναι υπαρκτό.

Στη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της απόφασης του Συμβουλίου της 16ης Ιουνίου 1975, περί συστάσεως συμβουλευτικής επιτροπής για την κατάρτιση των ιατρών (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 50), αναγνωρίζεται ότι είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ένα επίπεδο καταρτίσεως συγκριτικά υψηλό στον τομέα της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των πτυχίων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων ιατρικής και του συντονισμού των προϋποθέσεων αναλήψεως των δραστηριοτήτων του ιατρού.

Η εν λόγω επιτροπή έχει ως αποστολή να συμβάλλει στο σκοπό αυτό απευθύνοντας ενδεχομένως στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη γνώμες και συστάσεις, συμπεριλαμβανομένων, όταν το κρίνει σκόπιμο, και προτάσεων επί των τροποποιήσεων που πρέπει να γίνουν στα άρθρα τα σχετικά με την κατάρτιση των ιατρών των οδηγιών 75/362 και 75/363.

Στην έκθεση και τις συστάσεις που ενέκρινε με απλή πλειοψηφία στις 10 Μαρτίου 1981, η επιτροπή υποδεικνύει, προκειμένου να εξασφαλι-

στεί και να διατηρηθεί η εκπαίδευση των ιατρών σε υψηλό επίπεδο, ότι τα κράτη μέλη πρέπει να επιλέξουν μεταξύ της διεύρυνσης των πανεπιστημιακών δομών και της μείωσης του αριθμού των φοιτητών.

Ενόψει όμως του καθαρά γνωμοδοτικού χαρακτήρα αυτής της επιτροπής, τα κράτη μέλη παραμένουν απολύτως ελεύθερα να επιλέξουν τη μια ή την άλλη δυνατότητα ή και να μη λάβουν καθόλου υπόψη τις συστάσεις αυτές.

Συμπέρασμα

Προτείνω επομένως να απαντήσετε ως εξής στα ερωτήματα που υπέβαλε ο Pretore της Ρώμης:

Ούτε το άρθρο 57 της Συνθήκης, ούτε οι οδηγίες που έχουν εκδοθεί βάσει, μεταξύ άλλων, αυτής της διατάξεως συνεπάγονται για τα κράτη μέλη υποχρέωση να θεσπίσουν το κριτήριο του numerus clausus στις πανεπιστημιακές Ιατρικές Σχολές.